

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Art. I. Quid & Quotuplex sit Conscientia, & quomodo obliget Conscientia
Erronea.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)

sibilia, hortantis, valde clarè proponitur, & simul displicentia DEI ex omissione, vel positione actionis ejusdam, oritura, pari claritate, & cum aliquo conscientie remorsu, apparet; tunc enim planè non video, quomodo quis omnem justam reprehensionem effugere possit. Attamen, quòd nullus omnino actus in individuo dari possit, quin, vel honestus, vel positiva imperfectione morali (negativam enim facile concedo) infectus sit, necdum omnino persuasus sum.

214. Inprimis enim juxta hanc doctrinam, omnis actus moralis hominis Christiani, non directus ad finem supernaturalem, esset imperfectio moralis positiva, eoquòd non esset juxta consilium DEI, promulgatum per Apostolum, & adductum. n. 212. (nam omnia in gloriam DEI: omnia in nomine Domini Jesu Christi facere, non significat, tantum finem naturaliter honestum, seu virtutis naturalis, sed finem supernaturalem intendere; neque enim gentiles, naturaliter honesta agentes, dici possunt sua fecisse, in nomine Domini Jesu) hoc autem videtur difficile; quia incurrere positivam displicentiam DEI, & alia mala, ob tales imperfectiones positivas impendentia, non parvum est malum. Secundò. Non omnibus universaliter hominibus, moraliter agentibus, ita proposita sunt consilia DEI, sed solis fermè Christianis, adeoque hi fermè soli positivè imperfectè agerent, & non omnis universaliter cujuscunque hominis actus indifferens esset imperfectio positiva. Si velles reponere, saltem omnibus universaliter proponi consilium superioris alicujus, practicè observabile, id difficulter probares: & etiam ex mox sequentibus impugnari posses. itaque.

215. Tertio. Utrèctè ait Cardinalis de Lugo de incarnat. disp. 26. sec. 10. n. 131. potest homo etiam Christianus (de hoc enim Lugo juxta contextum loquitur) moraliter operari, quin advertat, actionem suam suaderi à DEO, vel non, sed tantum advertat, aliam esse meliorem: certè multi sæpe tam parùm videntur cogitare, aut scire, quòd omittendo actionem perfectiorem, etiam practicè possibilem, incurrant positivam displicentiam DEI, quàm parùm Arriaga (de quo n. 192.) ante ingressum Theologici studii cogitavit, se per actus non directos ad finem honestum peccare venialiter. Licet autem omittatur, quòd homines fortè implicitè, confusè, vel interpretativè, aliquo modo cognoscant, rem meliorem suaderi à DEO, tamen non videntur id ita clarè cognoscere, ut dici possint, nolle DEUM suadentem audire, & quidem dici possint in sensu aliquo tam proprio, ut propterea positivam DEI displicentiam incurrant: sed videntur id tantum ita confusè cognoscere, ut dici possint, nolle meliùs agere; quia ipsis difficile, & ingratum accidit: atque adeò quidem negativè, non tamen positivè imperfectè agere.

Quartò. Saltem potest contingere, ut advertentia ad indifferentiam sui actus, & positivam honestatem, vel bonitatem alterius actus, vel omissionis, sit tantum semiplenè deliberata, quæ tamen adhuc sufficit ad moraliter agendum, imò etiam ad venialiter peccandum: hoc casu, si quis actionem indifferens eliciat, difficile vi-

detur, eum statim arguere imperfectionis moralis positivæ, quæ DEO jus præbeat, si non ad poenam decernendam, saltem ad immittendam positivè gravissimam mala temporalia, & negativè, etiam spiritualia, ita, ut DEUS, non tantum pro sua libertate, atque dominio, sed pro merito hominis, ita imperfectè agentis, ea immittat, quæ non est res contemnenda. Sed hæc, non tam istam Ulloæ sententiam impugnandi, quàm ejus mentionem faciendi gratiâ, dicta sunt, simul etiam aliis occasionem dandi causâ, ut hanc opinionem pensculatius examinent.

DISPUTATIO II.

De Conscientia.

216. **R**egula moralitatis prima, remota, & objectiva, ac universalis, ut diximus num. 176. est lex æterna DEI: regula autem proxima, & formalis, ex S. Thoma cit. num. 157. & communi omnium, est humanæ rationis lumen, seu dictamen, aut conscientia; nam regula proxima, seu, ut aliis vocatur, formalis, aliud ex communi acceptione non est, quàm applicatio intentionalis, seu cognitio primæ regule objectivæ: quam applicationem facit conscientia; hinc dicimur agere juxta, vel contra conscientiam. De hac itaque nunc agendum, & præcipuè de conscientia certa, dubia, erronea, probabili.

QUÆSTIO I.

De Conscientia in genere, & Certa in specie.

ARTICULUS I.

Quid, & quotuplex sit Conscientia, & quomodo obliget Conscientia Erronea.

217. **S.** Thomas 1. p. q. 79. a. 12. in corp. sic ait: Oportet igitur naturaliter nobis esse indita, sicut principia speculabilium, ita & principia operabilium: scilicet, ut S. Doctor ibidem docet, sicut datur habitus primorum principiorum speculabilium, qui ex Aristotele 6. ethicor. 6. dicitur Intellectus, ita datur habitus principiorum practicoorum, qui vocatur Synteresis. Hanc quidam confundunt cum conscientia habituali: alii verò distinguunt, dicuntque, synteresin esse habitum principiorum tantum universalissimorum, e. g. Bonum est faciendum, malum vitandum, jus suum cuique tribuendum: at verò conscientiam habitualement dicunt, esse habitum principiorum magis particularium. Sed hæc parvi momenti sunt.

218. Jam Conscientia actualis (de qua præcipuè nobis agendum) definitur à Layman lib. 1. tr. 1. c. 2. Actus intellectus practici judicantis, aliquid, hic & nunc, agendum esse, vel fuisse, tanquam bonum honestum, vel fugiendum esse,

esse, aut fuisse, tanquam turpe, & inonestum. Brevius forte dici posset conscientia esse Diamen rationis, quo cognoscimus conformitatem, vel diffinitatem actus cum prima regula honestatis.

Extendit se autem conscientia ad actus, tam præteritos, quam futuros: & quidem ad præteritos, vel eos accusando, vel approbando. Si eos accusat, tanquam malos, dicitur *remorsus conscientie*: si laudat, tanquam bonos, dicitur ex Apostolo 2. Cor. 1. v. 12. *testimonium conscientie*: intellige bonum. Ad futuros autem actus se extendit conscientia, quatenus dicat, quinam faciendi sint, tanquam boni, quinam, tanquam mali, omittendi. Aliquando autem respectu bonorum actuum conscientia est tantum suavis, aliquando est etiam præceptiva: respectu vero malorum est prohibitiva: respectu indifferentium potest esse dissuasiva, vel permissiva. Hinc ortum habuere varii modi loquendi SS. Patrum, & Theologorum, quibus dicitur conscientia ligare, urgere, accusare, mordere, defendere, instigare, condemnare &c. Nos autem hic maxime consideramus conscientiam, prout se extendit ad actus futuros: tanquam ex occasione etiam acturi simus de ea, prout se extendit ad actus præteritos.

219. Dividitur autem conscientia actualis in Rectam seu Veram, & Falsam seu Errantem. Prima, seu recta est, quæ oritur ex principiis prædictis veris rite applicatis: e. g. Jus suum cuique est tribuendum: ergo Petro, cui debeo, est solutio præstanda. DEUS est colendus: ergo in templo non est garriendum. Altera, seu falsa, aut errans, vel erronea, est, quæ ex principio, saltem uno, falso deducitur: e. g. Actus charitatis est bonus, & licitus: sed mendacium pro conservanda vita proximi est actus charitatis: ergo est bonum, & licitum. Item. Hæc scheda nihil in se continet mali, sed meras cruces, & vocabula incognita: ergo potest adhiberi ad corpus contra ictus gladiorum indurandum &c.

Erronea alia est invincibiliter talis, quando scilicet error moraliter vitari non potuit: adeoque ad culpam non imputatur. e. g. si quis ex tali errore mentiat. Ubi notandum, quod, si conscientia invincibiliter erronea obliget ad aliquid revera non præceptum, tamen debeat quis eam sequi, e. g. audire sacrum, quando per errorem judicat, esse diem festum, & dari obligationem sacrum audiendi. Ratio est; quia obiectum voluntatis non est bonum, vel malum præcisè, prout est objectivè in se, sed prout est in apprehensione intellectus: si ergo intellectus repræsentat omissionem sacri ut peccaminosam, eam voluntas ut talem amplectitur, & peccat, eodem modo, & eadem specie, ac si revera dies festus fuisset: certe, si talis non audiat sacrum, contemnit legem Divinam, & æquivalenter dicit: *Et si obliget audire sacrum, nolo illud audire*: quod utique DEO iniurium, & culpabile est.

Unde, quamvis in hoc casu non detur obligatio audiendi sacrum ex præcepto directo, datur tamen ex præcepto reflexo, scilicet nihil faciendi, quod existimatur prohibitum, nec contemnendi præceptum DEI, etiam tantum existimatum, cum injuria præcipientis. Et in hunc

sensum omnes explicant illud Apostoli: Omne autem, quod non est ex fide, peccatum est, ad Rom. 14. v. 23. hoc est, quod non est secundum dictamen conscientie, judicantis, id esse licitum. Hinc idem Apostolus v. 14. præmiserat: *Confido in Domino Jesu; quia nihil commune per ipsum, nisi ei, qui existimat, quid commune esse*, hoc est, ei, qui per conscientiam erroneam judicat, aliquid immundum, seu vitium esse.

Quare, si conscientia invincibiliter errans præcipiat etiam aliquid malum, e. g. mendacium, ad salvandam vitam proximi, debet ei obediri: quo in casu DEUS, non quidem per se, & immediate, sed tamen per accidens, & mediate præcipit mendacium, quatenus præcipit, ut id faciamus, quod judicamus esse ab ipso præceptum, ne scilicet implicite contemnamus ejus voluntatem: qua de re pluribus agemus in tract. de virt. Theol. disp. 2. q. 1. a. 4.

Alia conscientia est vincibiliter erronea, quando scilicet error potuit, & debuit vitari, ac proinde indirectè voluntarius, atque culpabilis est. Et, si in tali casu erronea conscientia est conjuncta cum aliquo dubio, tunc coincidit cum conscientia dubia: adeoque talis homo, si advertat, culpam à se prius admissam, in non addiscendo necessaria, vel non deponendo errore, debet de ea dolere, ac postea se regulare iis principiis, quibus alius, qui habet conscientiam dubiam, de qua fuit infra num. 244. & seq.

Si autem conscientia, vincibiliter erronea, non est conjuncta cum dubio, e. g. aliquis non frequentavit catechesin, quamvis adverterit, se eam omittendo non addiscere ea, ad quæ scienda est obligatus: & sic culpabiliter nescit, e. g. esse peccatum mendacium, vel perjurium, etsi per id posset proximi vita salvari: si talis postea pejeret sine omni incidente scrupulo, vel dubio, in tali casu, cum hic ipse error, causans negationem scrupuli, vel dubii, fuerit voluntarius, in libera, & culpabili omissione adeundæ catechesis, seu accipiendæ instructionis, est etiam ipse peccatum, adeoque non excusat à peccato: sicut non excusat ignorantia culpabilis, seu vincibilis, quæ ipsa in tali errore imbibitur: & hinc tale perjurium, ex conscientia ita erronea commissum, est peccatum; aliàs enim nulla darentur peccata ignorantie, quæ tamen ab omnibus debent admitti ex illo psal. 24. v. 7. *Delicta juventutis mee, & ignorantias meas ne memineris*: & hinc quoque omnes cum S. Thoma. 1. 2. qq. 76. 77. & 78. distinguunt peccata in peccata ignorantie, concupiscentie, & malitie: non autem dantur peccata ignorantie invincibilis ex num. 56. & seq. ergo debent admitti peccata ignorantie vincibilis.

Rectè tamen advertit Gormaz de actib. hum. a. num. 142. debere omissionem culpabilem accipiendæ instructionis, adhuc moraliter in talem actionem, e. g. perjurium, influere, & necdum deletam esse, quæ deletio fieri potest, inprimis dolore retractativo, seu contritione; quia ista tollit inprimis rationem contracta, in negligentia, vel ignorantia prius contracta, dein etiam reatum culpæ, adeoque facit, ut ea ignorantia, in quantum culpabilis fuit, moraliter non amplius existat, consequenter neque sit causa sequentis actionis. Vel potest ea deletio fieri alia ratione,

tione, qualis potest esse longum temporis intervallum; nam etiam ratione istius potest error, aut ignorantia, in estimatione morali fieri invincibilis, de qua re fuse Gormaz *loc. modò citato*. Sanè, ut rectè hic auctor ait *num. 144*, esset valde durum dicere, quòd homo, qui ante multos annos culpabiliter neglexit discere, aliquid esse illicitum, modò autem, præteritæ negligentia immemor, sine omni scrupulo, aut dubio, id tanquam licitum agit, semper peccet, quin ulla temporis diuturnitas, faciat istum errorem moraliter invincibilem, & inculpabilem.

Ex antè dictis, de conscientia vincibiliter erronea, sequitur, quòd aliquis possit esse necessitatus ad peccandum; quia potest contingere, ut quis ex tali conscientia erronea putet, se obligari graviter ad aliquid, quod re ipsa peccatum est, e.g. ad mendacium, vel etiam perjurium committendum, pro redimenda vita proximi; in tali enim casu, si quis non pejeret, peccat; quia, ut paulò antè diximus, implicite dicit: *Esti obligatus ad pejerandum, tamen id nolo facere*: quod est peccaminosum. Si autem pejeret, iterum peccat; quia perjurium est in se ipso peccatum, & conscientia vincibiliter erronea non excusat à culpa.

Nec est absurdum, hanc necessitatem, tantum consequentem, & cuius ipse homo libera causa fuit, admittere. Sed de hoc inferius iterum: interim vide Bufenbaum *l. 1. tr. 1. c. 1. resp. 3*. Questio jam ulterius est inter auctores, an ista peccata, ex tali conscientia vincibiliter erronea, vel, quod idem est, ex ignorantia vincibili, commissa, habeant distinctam novam malitiam, vel an tantum à priore peccato negligentia, aut ignorantia, culpabiliter admissa, denominentur peccata: & mala sint, sicut actus externus, qui non habet distinctam malitiam à malitia actus interni, sed tantum ab isto denominatur malus, & peccaminosus.

P. Thyrsus *tom. 4. select. disp. 6. sect. ultim. à num. 133*. & Gormaz *de actib. hum. à num. 134*, multis contendunt, peccata illa, ex ignorantia tali admissa, habere novam distinctam imputabilitatem, seu malitiam; quia aliàs, ajunt, non darentur ulla peccata ignorantia; cum ipsa ignorantia, ac negligentia in necessariis addiscendis, fuerint contractæ cum plena advertentia, adeoque sint peccata malitiæ. Addunt exempla varia, & quidem P. Thyrsus *num. 142*, exemplum duorum mercatorum, culpabiliter ignorantium contractus usurarios, ita, ut unus plures tales celebret, quàm alter: Gormaz verò *num. 134*, exemplum alterius, qui ex tali ignorantia in omnia scelera ruit: qui utique videntur magis culpabiles, quàm alii, qui intra solius ignorantia, aut negligentia, limites sistunt, vel minorem longè numerum actionum per se illicitarum ponunt. Addit Gormaz *num. 137*, colligi ex propositione, ab Alexandro VIII. damnata (qua nempe adstruebatur possibile peccatum philosophicum) non requiri novam actualem advertentiam ad novum peccatum.

E contra La Croix *l. 1. tr. 2. num. 757*, fuse contendit, tales, ex culpabili ignorantia positas actiones, non habere novam imputabilitatem, seu malitiam, sed tantum illam, quam habuit ignorantia, vel negligentia, ex qua secutæ

sunt: citatque pro se SS. Thomam, Bonaventuram, Antoninum: item Suarez, Vasquez, Sanchez, aliosque communissimè. Et quidem ita sentit Sanchez *l. 1. in decal. c. 16. num. 45*, citatque etiam S. Thomam in *4. disp. 17. q. 2. a. 2. questum. 4. ad 2*. Suarezium *tom. 2. de relig. l. 3. de jurament. c. 7. num. 7*. Vasquium in *1. 2. q. 71. a. 5. disp. 94. c. 3. n. 9*. Sed hi auctores locis citatis non loquuntur de casu ignorantia culpabiliter prius admissa, sed de casu ebrietas, in qua quis prævidit, se commissurum varia crimina, e.g. homicidia, stupra &c. dicuntque, hæc non habere novam malitiam.

Attamen videri potest eadem esse ratio de ita culpabiliter ebrio, ac de culpabiliter ignorante: & si in tali ebrietate commissa, non habent novam malitiam, difficulter probari poterit, quòd novam malitiam habeant, commissa in tali ignorantia. Ut tamen rectè advertit Sanchez *loco modò citato*, ipsa negligentia accipiendæ instructionis (& par est ratio de ebrietate) est eò gravius peccatum, quòd plura, & graviora peccata, prævisa sunt ex ea, probabiliter secutura; quia in ista taliter negligens aliquo modo consensit: eò autem minus peccatum est, quòd pauciora, vel leviora, peccata secutura prævisa sunt.

Accedit, quòd, si talis actio, ex culpabili ignorantia posita, haberet novam malitiam, DEUS saltem per accidens determinaret, & quidem præcipiendo, ad formalem malitiam, e.g. perjurii, committendi in casu supra posito pro liberatione proximi; quia DEUS in tali casu perjurium, ut formaliter malum, præciperet, dum præciperet, obediri conscientia erroneæ: hoc autem videtur durum, nec in ullo alio casu admissum; nam, in casu conscientia invincibiliter errantis, tantum præcipit materialiter malum, imò fortè nec strictè materialiter malum, de quo vide *tract. de virt. theol. disp. 2. q. 1. a. 4.*

Si quis veller dicere, DEUM præcipiendo, ut reddatur debitum conjugale, determinare ad ponendum peccatum originale, quod etiam est formaliter malum: posset assignari disparitas; non enim in conceptione committitur novum peccatum, sed jam olim cum Adamo, cujus voluntati voluntas infantis alligata fuit, commissum, tunc contrahitur: præterquam quòd respectu infantis minus sit peccatum originale, quàm respectu alterius peccatum grave actuale. Licet autem utique dici possit, imò debeat, hominem esse causam hujus ipsius determinationis, aut necessitatis peccandi, tamen videri potest, non decere DEUM, in ullis circumstantiis præcipere formale peccatum.

Ad argumenta autem adversa responderi potest, in primis has ipsas actiones, ex ignorantia positas, esse verè peccata ignorantia, sufficienter distincta à peccatis malitiæ, licet non habeant distinctam malitiam, sed ab istorum malitia denominentur mala; sicut scilicet etiam actus externi sunt peccata, quamvis non habeant distinctam malitiam ab internis, sed ab his peccaminosis denominentur. Ad exempla autem reponunt secundæ opinionis patroni, quòd, sicut, qui actum externum addit interno, non est magis culpabilis, vel magis punitur, quàm qui solum ponit internum, ita etiam talis, ex ignorantia

rantia alias actiones, ex se malas, ponens, non magis puniri debeat, quam alius, qui solius ignorantia, & periculi pravi, nec tamen vitati, est reus.

Ad id, quod obijcitur, dari peccata, sine advertentia actuali ad malitiam, commissa, responderi potest, utique dari talia peccata: attamen non necessario semper habere distinctam novam malitiam: & talia esse peccata ignorantia. Sed de hac quaestione, quae videri potest apud citatos auctores, quilibet iudicet, prout ipsi verosimilius viderur; nam in ordine ad confessionem non videtur ea multum facere; quocumque enim modo istae actiones se habeant, debent tamen in confessione exponi, saltem sicut actus externi; quia ad minimum eodem modo denominantur peccata, possuntque, ac debent dici peccata ignorantia.

Uterius dividitur conscientia in certam, & dubiam. Prima, seu certa est, quando dictamen elicitur, nixum motivo certo: dubia est, quando quis nihil omnino iudicat, sed haeret: ad quam spectat etiam conscientia scrupulosa; quia & ista nil iudicat, sed terretur motivis inanis, & ob hac imprudenter angitur. Dividitur iterum in probabilem, & improbabilem: illa nixitur motivo probabili, seu gravi: hac improbabili, seu levi, saltem comparative: de quibus plura inferius. Aliae divisiones conscientiae, vel non sunt scitu necessariae, vel pro opportunitate facile inferentur.

ARTICULUS II.

An Conscientiae Dictamen ultimum debeat esse certum.

220. Aliud dictamen conscientiae dicitur remotum, quo iudicat conscientia de re, considerata tantum in se ipsa objective, & nondum attentis omnibus circumstantiis, e. g. iudicat, aliquem contractum probabiliter esse iustum. Aliud dictamen dicitur proximum, seu ultimum, quo conscientia post consideratas omnes circumstantias, etiam accidentales, ultimo iudicat de re, an licita, an illicita sit, e. g. iudicat, contractum, quem in se ipso consideratum remoto dictamine iudicavit, probabiliter esse iustum, hic & nunc, sibi absolute esse licitum.

Et ab hoc dictamine desumitur malitia vel bonitas actus; nam, quamvis res in se sit objective bona, si tamen ego eam dictamine proximo iudicem esse malam: vel etiam si remoto dictamine eam iudicaverim in se bonam, attamen proximo iudicem, mihi hic, & nunc, non esse licitam, actus, quo eam rem ago, vel amplector, erit malus. Sicut econtra, si res in se sit quidem objective mala, ego autem dictamine proximo invincibiliter iudicem, eam esse bonam, e. g. mendacium dicendum pro servanda vita proximi, actus saltem non erit malus: quidquid sit, an sit positivè bonus. Item licet dictamine remoto iudicem, rem probabiliter, vel etiam juxta patrones sententiae, ut vocant, benignae, licet iudicem, rem notabiliter probabiliter esse malam, si ta-

men dictamine proximo inculpabiliter iudicem, eam esse licitam, actus eam amplectens non erit malus.

221. Quæritur jam, quale requiratur dictamen ad hoc, ut actus licite fiat, an debeat esse evidens, ut volunt Oviedo, Pallavic, Esparza, Terillus, Cardenas, Haunoldus, Illung, apud Ralslerum in norma recti disp. 2. q. 7. a. 1. vel, an debeat esse moraliter certum, ut volunt Suarez in 1. 2. tr. 3. disp. 12. sect. 3. Layman. l. 1. tr. 1. c. 5. n. 4. aliquæ plurimi citati in eadem norma recti eadem disp. 2. q. 8. a. 2. n. 210. vel, an etiam sufficiat dictamen tantum probabile, ac opinativum, ut vult Vasquez, Thomas Sanchez, Salas ibidem citati n. 205.

Advertendum autem, nolle me hic miscere quaestionem, an hoc dictamen debeat esse formaliter actus iudicativus, vel, an sufficiat iudicium virtualiter, seu æquivalenter tale, sive apprehensio simplex, sed suavis proponens licentiam actionis, & dubium de inhonestate excludens: qualem apprehensionem posse sufficere defendit Ralslerus in norma recti disp. 2. q. 4. a. 1. n. 67. Item etiam, nolle me hic disputare, an debeat iudicium esse absolutum, seu absolute enuncians, hanc rem esse licitam, vel, an sufficiat iudicium, quod vocant modale, hoc est, tantum enuncians, quod sit moraliter certum, actionem esse licitam: quod item sufficeret idem author loco eodem n. 65. affirmat. Hæc enim videntur potius esse quaestiones philosophicæ, & in ordine ad honestè agendum parum referre; modò enim excludatur dubium practicum, parum refert, an hac, vel illa ratione, excludatur, ut ex dicendis colligi poterit.

222. Dico 1. Non requiritur ad actum bonum, vel indifferentem, ut præcedat dictamen evidens de licentia actionis. Prob. Necessitas talis dictaminis, nec auctoritate, nec ratione, nec experientia, probatur: ergo non datur. prob. antec. in primis auctoritas adversariorum est longè minor, & præter paucos supra citatos ferme omnes reliqui contenti sunt dictamine moraliter certo: nec antiquiores faciunt mentionem, nisi dictaminis practice, aut moraliter certi: rationes autem pro opposita sententia omnes solvemus: experientia verò illi nullatenus suffragatur; illa enim dictamina deberent esse valde reflexa, ut ex dicendis patebit: & experientia potius probat, tot reflexiones non fieri: imò, cum ipsi adversarii fateantur, illas reflexiones non esse à nobis discernibiles, eas experiri non possumus. Dein rusticus, si à parrocho audit, aliquid esse licitum, id bona fide facit; quin reflexe hoc dictamen faciat: Quod parochus mihi dicit esse licitum, evidenter mihi licet: sed hoc mihi dicit esse licitum: ergo.

223. Confirmatur, Non apparet, unde desumatur universaliter evidentia dictaminis, saltem, nisi fiant plures reflexiones: sed has adstruere necessarias, circa quamvis ferè actionem, est nimium: ergo. prob. ma. Multi etiam ex adversariis defendunt, licitum esse sequi sententiam minus tutam, minusque probabilem, vel saltem æquè probabilem: at isti non possunt habere evidentiam de licentia suæ actionis sine pluribus reflexionibus: ergo. prob. mi. dictamen remotum